

Uskoro knjiga dr. Geigera o uništenim grobljima

Povjesničar dr. Vladimir Geiger s Markom Krznarićem i Perom Šolom iz Udruge *Hrvatski domobran* autor je knjige "Hrvatski vojnici pokopani na Mirogoju 1941.-1945." koja je dovršena prije nekoliko mjeseci, a uskoro će ugledati svjetlo dana. Predgovor je napisao Tomislav Jonjić.

Pero Šola kaže kako je dovršena knjiga o uništenom vojnim grobljima 1945. na prostoru Hrvatske s Hrvatskim institutom za povijest te uskoro ide u tisak. Na Mirogoju imamo pomenični popis oko 2550 pokopanih vojnika raznih vjera i vojska. Bilo je pokopanih partizana koji su umrli u bolnicama, zatvorima, strijeljanih je desetak. Bilo su dva američka pilota, jedan engleski, zatim 20-ak četnika i nekoliko talijanskih vojnika. (IM)

U cijeloj komunističkoj Jugoslaviji uništena su sva neprijateljska groblja, ali i groblja vojnika iz Prvoga svjetskog rata. Uništena su groblja u svim gradovima, u Đakovu, Osijeku, Vinkovcima. Jedini komadić groblja koji se može vratiti u prvobitno stanje ovo je mirogojsko, tako da uz civilizacijsku i ljudsku ima i povijesnu vrijednost, smatra Šola.

odabran je izgled i materijal za izradu križeva i nišana. Došlo se do završnih faza kad je Grad trebao raspisati natječaj za javnu nabavu za izradu obilježja, čime bi se saznala i ukupna cijena obnove. No bivši gradonačelnik Milan Bandić iznenada je umro pa je završna faza projekta dočekala novoizabranoga gradskog čelnika Tomislava Tomaševića.

Gledaju li se formalno-pravni uvjeti, može se reći da prepreka za obnovu obilježja nad grobovima ustaša i domobrana na Mirogoju zapravo i nema. No politički razlozi mogli bi tom projektu postaviti „stakleni zid“.

Baštinici kvislinga i jugoslavenskih okupatora žele spriječiti pravo ustašama i domobranima na grob i na hrvatsko ime

Prije dvadesetak godina na jednom sam sudskome ročištu pitao generala JNA Radu Bulata koga su partizani 1941.-1945. smatrali svojim glavnim neprijateljem, Bulat je, ne trepnuvši, kazao: "Ustaše i Nezavisnu Državu Hrvatsku!" Ne Talijane ili Nijemce, nego – ustaše i Nezavisnu Državu Hrvatsku

Piše: **TOMISLAV JONJIĆ**

Sedam i pol desetljeća stara su nastojanja da se obilježe i po mogućnosti obnove groblja hrvatskih vojnika koja su preorana poslije jugoslavenske okupacije, i da se dostojno obilježe gro-

bovi onih koji nisu imali čak ni tu sreću da im bjesomučni pobjednici oskvrnu i unište grob: grobovi onih kojima je jugoslavenski komunistički režim od prvoga trenutka uskratio pravo na postojanje čak i pod humkom, pa je njihove posmrtno ostatke, obično s probijenim lubanjama i slomljenim udovima oki-

ćenima žičanom narukvicom, gurnuo u bezdane jame, napuštene rudnike, rovove koji su odjednom postali suvišni i kojekakve jarke nad kojima su mržnjom opsjednuti komesari, pripiti bombaši po učinku i patološki ubojice s atributom revolucionara zarađivali svoje krvave nadnice.

Zato svatko od nas tko nije bio zaslijepljen jugoslavenskim božanstvom, i tko se pred stvarnošću nije sklanjao u privatne duhovne azile koji bi mu pod raznim izgovorima služili kao alibi za kukavštinu i otklanjanje odgovornosti, imade u rodbini ili barem u susjedstvu poneku modernu Antigonu, koja je tijekom tih mračnih desetljeća na kocku stavljala svoju slobodu, a nekad i život, kako bi među grobljanske zidove kriomice prenijela kosti svojih najmilijih; svatko zna za svijeće koje bi na neobičnim mjestima, izvan obilježanih i omeđenih grobalja, iznenada zasjale barem o Svisvetima, ponekad i o kojemu drugom nadnevku za koji su najbliži znali da je obljetnica davne smrti smaknutoga bez suda, najčešće bez ikakve krivice, a uvijek bez prava na obranu i bez sakramenata.

Ta svijeća nije bila samo gesta otpora i prkosa – premda ni takvo njezino značenje ne valja podcijeniti (geste su, naime, mnogo važnije nego što se to suvremenici obično čini) – nego je bila izraz poštovanja prema prošlosti i povjerenja u budućnost. O prošlosti, uostalom, i mislimo i govorimo zbog budućnosti. A jednom sam i sâm kao sveučilištarac, sredinom 1980-ih, s nekolicinom prijatelja imao stanovitih neugodnosti – be-

značajnih u odnosu na one iz ranijega doba i neusporedivih s mukom majke koja je iz biokovskoga škripa kriomice i sama, u platnenoj vreći, prenijela kosti vlastitoga sina i onda ih pokopala na posvećenu tlu, među pretke što su tamo već stoljećima bili na mrtvoj straži – kad smo na zagrebačkomu Mirogoju pod okriljem noći pokušali upaliti svijeću na mjestu preoranoga groblja hrvatskih vojnika. Nismo ni tada svi mislili jednako o dobu u kojem su poginuli, ali smo se svi klanjali njihovu samoprijegoru i njihovoj žrtvi, i svi smo bili tvrdo uvjereni da će o slobodi Hrvatske najjasnije svjedočiti oživljavanje njihova prava na grob i spomen.

Zato je logično da je usporedno s oslobođenjem Hrvatske rasla zamisao o obnovi i obilježavanju i toga groblja ponad staroga Zagreba: zato što se ono nalazi u glavnome gradu, zato što po mnogo čemu ima mitsko značenje, i zato što su, srećom, ostali sačuvani podatci o mjestima i nadnevcima svakoga pojedinog pokopa na Mirogoju. No, ta zamisao – poticali su ju Hrvatsko društvo političkih zatvorenika i još neke hrvatske građanske udruge, uglavnom uz muk službouljudnih medija, naviknutih repićem poslušno mahati pred svakom vlašću – ustuknula je pred ideologijom nacionalnoga pomirenja, smišljenom tako da se okupacija sačuva kao oslobođenje, a da se kvislinzima i okupatorima, dakako i njihovim ideološkim i tvarnim sljednicima, zajamči položaj osloboditelja, sa svim trajnim pravima i vječnim povlasticama koje iz toga proizlaze. Zato su Talijani mogli na

sav glas častiti svoje sunarodnjake što su okupirali i Etiopiju i Hrvatsku i još neke druge zemlje; zato su Nijemci mogli obnoviti svoje grobove u Hrvatskoj, a Hrvati svoje nisu: nitko, naime, u Hrvatskoj nema manje prava od Hrvata, i nitko u Hrvatskoj nikoga ne mrzi kao što se mrzi Hrvata.

A sada, kad je možda napokon došao trenutak da se i tim mrtvima, u najvećem dijelu samo simbolički, vrati pravo na grob, ponovno ih, strašću hijene koja je nanjušila krv, hoće ubiti baštinci kvilinga i sljednici okupatora. Dosljedni svojoj besramnosti, pokušavaju im, ako ništa drugo, oteti barem ime: zajedno s skupinom polupismenih besprizornika i policijskih denuncijanata, takozvani Savez antifašističkih boraca i antifašista (SAAB) – u najvećoj mjeri čeljad čiju tešku bol za Jugoslavijom prati mnoštvo drugih, kako bi se to u naše dane kazalo, neizlječivih *komorbiditeta* etičke, intelektualne i emocionalne naravi – propeo se na zadnje noge, tvrdeći kako je neprijemljeno i nedopustivo ustaše i domobrane nazivati Hrvatskom vojskom!

Taj je prosvjed samo jednim dijelom plod neznanja tih trgovaca mrtvim dušama, jer pismeniji čak i među njima znaju da su u tisućama ratnih dokumenata jugoslavenski partizani i dužnosnici KPJ nazivali ustaše i domobrane upravo – hrvatskom vojskom, a jednako tako su oružništvo Nezavisne Države Hrvatske nazivali hrvatskim oružništvom ili, još češće, u duhu jezika koji im je bio bliži i *jugoslavenskiji* – hrvatskom žandarmerijom. U bitnome, međutim, to njihovo negodovanje ipak

Marko KRZNARIĆ, predsjednik Ogranka Hrvatski domobran u Osijeku

Bandić je najavljivao dovršetak obnove do 10. travnja

U ovom trenutku najvažnije je da nam Grad Zagreb, odnosno gradonačelnik Tomašević, dade da radimo. Imamo potporu Odbora za veterane Hrvatskoga sabora, Ministarstva branitelja, a koliko čujem ni gradonačelnik Tomašević nema ništa protiv, no neka nam dade crno na bijelo.

Pokojni gradonačelnik Milan Bandić lani je najavljivao dovršetak obnove groblja za 10. travnja. Da je poživio, već bi

bilo realizirano. Sada dovršetak odgađamo svakako za sljedeću godinu, ali i to nije sigurno jer osim projekta mi zasad nemamo ništa.

Još je mnogo živućih obitelji. No mnogi se još boje. Imamo nas 50-ak koji imamo nekoga tamo, ali vjerujem da će biti bezbroj upita kad knjiga izađe pa ljudi u njoj, na popisu, pronađu svoje. (IM)

proizlazi iz nečega drugoga: iz činjenice da ti baštinici Subnora, računajući na to da se i sad povijest piše batinom (stvarnom i figurativnom), partijskim proklamacijama i deklaracijama, k tome i problematičnim, slabo čitanim i jednostrano tumačenim ustavnim preambula- ma, danas aspiriraju na to da su upravo oni bili hrvatska vojska. Oni danas žele monopol na hrvatsko rodoljublje istim onim žarom kojim su pola stoljeća dokazivali svoje jugoslavenstvo!

Oni, dakle, koji su ratovali kao parti- zanski odredi Jugoslavije odnosno kao Narodno-oslobodilačka vojska Jugosla- vije; oni koji su od prvoga do posljed- njeg dana ratovali za obnovu Jugosla- vije, države koju su i sami – dok su to htjeli Staljin i Kominterna – nazivali tamnicom naroda; oni koji su 1945. i formalno preimenovani u Jugoslaven- sku armiju te su, nakon okupacije glav- noga grada Hrvatske, na zagrebačkomu Markovu trgu spustili i zgazili hrvatsku zastavu (doduše: onu sa stranačkim, ustaškim dometcima), kako bi na nje- zinu mjestu podigli jugoslavensku, s komunističkom petokrakom zvijez- dom; oni koji su od 1945. do 1990. bili najčvršće uporište jugoslavenskog uni- tarizma i prvoborci borbe protiv svakog pokušaja osamostaljenja Hrvatske, uvi- jek se nudeći čak i za besplatna krvnika svake misli o njezinoj čak i ograničenoj slobodi i njezinoj jugoslavenskim oko- vima sapetoj državnosti.

A iz tih istih tisuća ratnih dokume- nata vrlo lako je vidjeti, koga su oni 1941.-1945. smatrali svojim glavnim neprijateljem. Prije dvadesetak godina

Suvremena Njemačka i tu može biti uzor

Hrvatske vlasti u mnogim stvarima slijede njemačke primjere pa je neobič- no da tako nisu postupile i u ovom slučaju. Premda se radi o „Hitlerovim vojnicima“, „vojnicima Trećeg Reicha“, „pripadnicima nacističke soldate- ske“, itd., suvremena njemačka država bez straha i oklijevanja ulaže novac u obnovu groblja njemačkih vojnika iz Drugoga svjetskog rata. A ona su na ovim područjima također bila uništena nehumanom odlukom Broza i Rankovića. Sa- vezna Republika Njemačka neprekidno financira i udruge koje tragaju za nepo- znatim grobištima odakle se nakon njihova pronalaska ekshumiraju posmrtni ostatci i dostojno pokapaju na obnovljenim grobljima.

Na zagrebačkom Mirogoju njemačko je groblje uređeno 1996. godine. Na ploči stoji natpis, na hrvatskom jeziku: „Mjesto njemačkih ratnih grobova“, na njemačkom „Deutsche Kriegsgräberstätte“, a na engleskom jeziku „German Mi- litary Cemetery“. Pokopano je oko 2000 vojnika, a njihova su imena napisana na metalnim pločama.

Groblja njemačkih vojnika iz Drugog svjetskog rata uredno se održavaju i u Austriji, odakle se često Hrvatskoj upućuju prijekori kad pokuša napraviti nešto slično. Ima ih i u Francuskoj, Belgiji i drugdje u zapadnoj Europi. (IV)

sam kao odvjetnik branio Z. B. protiv kojega je pred (tada jedinstvenim) za- grebačkim Općinskim sudom privatnu tužbu podnio istaknuti „antifašist“ i ge- neral Jugoslavenske armije Rade Bulat, u to doba već i formalno prijavljen kao počinitelj ratnoga zločina. Prigodom sa- slušanja – dakle: u sudski zapisnik – na moje izravno pitanje, koga su partizani 1941.-1945. smatrali svojim glavnim neprijateljem, Bulat je, ne trepnuvši, kazao: „Ustaše i Nezavisnu Državu Hr- vatsku!“ Ne Talijane ili Nijemce, nego – ustaše i Nezavisnu Državu Hrvatsku!

Taj Bulatov odgovor – praćen sije- vanjem očiju i mržnjom čiji bi opis za-

htijevao pero mnogo vještije od moga – bio je razumljiv i u biti pošten, jer: između boraca za obnovu Jugoslavije i onih koji su pokušavali uspostaviti i obraniti neovisnu Hrvatsku, doista nije moglo biti kompromisa. Zato su parti- zani i četnici mjesecima (da ne kažem: godinama) nastupali pomiješano i za- jednički; zato ima partizanskih sporazu- ma s Talijanima; zato ima partizanskih sporazuma s Nijemcima; jedino nema partizanskih sporazuma s vlastima Ne- zavisne Države Hrvatske. Jer: između Hrvatske i Jugoslavije pomirenja nije bilo niti ga može biti. Ni onda ni danas.

